JOHAN FREDRIK HÖCKERT

1826—1866

MED TEXT AF HARALD WIESELGREN

SVERIGES ALLMÄNNA KONSTFÖRENINGS ALBUM VIII

UNDER REDAKTION AF: G. VON ROSEN F. U. WRANGEL, ALF WALLANDER D. EKELUND

STOCKHOLM TRYCKT Å IDUNS KUNGL. HOFBOKTRYCKERI 1900 AUTOTYPIERNA UTFÖRDA Å IDUNS KEMIGRAFISKA ANSTALT

Förord till den elektroniska utgåvan

Verket, som tillhör University of Minnesota Libraries, har scannats av Google Books. Det anpassades och OCR-tolkades för Projekt Runeberg i maj 2016 av Bert H.

JOHAN FREDRIK HÖCKERT(Efter fotografi)HÖCKERT VID ÅTTA ÅRS ÅLDER, af RINGDAL

(Tillhör Fröken M. Mörck, Stockholm)

RETTIOTRE ÅR HAFVA FÖRFLUTIT sedan döden afbröt Johan Fredrik. Höckerts konstnärsbana. Hans korta lefnadssaga har mångenstädes blifvit upptecknad. I kär hågkomst hos vänner och fränder lefver ännu hela hans personlighet.

Men döden har småningom skördat den konstnärskrets, i hvars led Höckert verkade — Scholander, Boklund, Staaff, Troili, Edvard Bergh, Wahlbom, Qyarnström, Molin, D'Uncker, Marcus Larsson, Nils Andersson, Stäck, Egron Lundgren, Kjörboe, Zoll, Billmark, Eskilsson, — se der dyrbara namn för den svenska konstens häfder, alla Höckerts samtida, alla sedan länge tecknade med döds-korset.

* *

*ohan Fredrik Höckert föddes i Jönköping den 26 Augusti 1826. Hans fader H| var en förmögen handlande och possessionat, som afled i sonens ungdomsår, I modem fick öfverlefva sonen, hvars sorg och glädje hon troget delat.

Johan hade ej ens hunnit skolåren, förrän hans ovanliga formsinne och qvicka lynne ådragit sig omgifningens uppmärksamhet. Han klippte landskap med figurer redan vid fyra års ålder och tog fantasien till hjelp när naturstudiet ej räckte. Så klippte han t. ex. en varg — med ledning af pappas vargskinnspels. Genom sin förmåga att karrikera och härma var han ett verkligt enfant terrible och mest trifdes han i de äldres sällskap. Skolan i Jönköping ansågs vid gossens fjortonde år böra utbytas mot den då ansedda enskilda skolan pä Barnängen invid Stockholm, och så sändes den unge Höckert från hemmet för att vid Barnängen danas till student. Att följa faderns yrke låg ej i sonens planer, men föräldrarne tyckte icke heller om att låta honom följa sina egna, åtminstone icke förrän han nått mog-nare ålder. Hvilka dessa planer voro, visste både gossen och föräldrarne allt ifrån hans tolfte år. Dä hade han för första gången fått taga ritlektioner af Ringdahl, en af konstakademiens dåvarande agréer. Han blir aldrig något annat än artist , hade läraren sagt, »och skada vore det att hindra sådana anlags utveckling .

På Barnängen trifdes Höckert icke. hans håg stod till konstakademiens skolor. En ångbåtsfärd sammanförde honom med en ung konstnär, Johan Boklund, nio år äldre än Höckert och sedan 1837 e*ev * akademien. Denna bekantskap blef afgö-

______________________ rande för Höckerts framtid. Modern,

som skriftligen bestormades, gaf med sig, och i November 1844 inskrefs Höckert som elev vid Fria Konsternas akademi. Han flyttade samman med Boklund, af hvilken han tog lektioner. Ateliern i Brunkebergs hotell var bådas arbetsrum. Höckert erhöll dessutom undervisning i akademiens lägre antikskola.

Men i målning undervisade akademien icke på den tiden, och den långsamma teckningen var ej så tilltalande för den unge eleven. Efter ett år lem-nade han derför akademiens skola, först för att se fäderneslandet och göra studier i naturen af land och folk. Jönköping var härunder vistelsens hufvud-ort. Boklund på en gång följeslagare HERDEGXh»rSr«TS«trTAFLA och lärare. Så gick ännu ett år. DåTVÅ BANDITER SOM DELA ROFVET (Tillhör Enkefru Fredrique Wahlgren)följde de båda vännerna ryktets röst, ryktet om Mtinchen såsom konstens hufvudort, och 1846 drogo de åstad till konung Ludvigs hufvudstad.

I tre år arbetade Höckert i Munchens konstskolor med flit och lust. Hans första tafla var den här afbildade » Herdegossen*.Dernäst känna vi den första, som hembjöds Konstföreningen i Stockholm (1849), men *c^e inköptes: » banditer, som dela rofvet», äfven den här afbildad (liksom ett i Munchen utfördt *Studiehufvud>). Höckert hade under tiden återkommit till hemmet och egnade åter ett år åt studieresor i hemlandet. Under denna tid var det som ett sammanträffande på en ångbåt ånyo blef af afgörande inverkan på Höckerts framtid. Han fick af botanikern, sedermera professorn N. J. Andersson, vid ett sådant tillfälligt möte så lifliga skildringar af hvad Lappland vore för en konstnär, att han tvärt gaf sig dit. Med en rik skörd af studier återkom han (1850) till hemmet, som han 1851 åter lemnade för att i Paris söka vidare utveckling. Den svenska konstakademien som läroanstalt egde icke hans tillit, hvad konstmuseum i Stockholm kunde erbjuda var ringa nog och föga tillgängligt, och af den lifgifvande täflan sågs föga till. Också strömmade konstnärsämnen till utlandet, både från Norge och Sverige. För Höckert blef nu Paris hufvudorten under mer än sex år.

Allt det nya, allt det sköna, Paris hade att bjuda en konstnär, betog Höckert så mägtigt, att han i början kände sig fullkomligt tillintetgjord. Hvad kunde väl han uträtta, jemförligt med allt det härliga, konstgallerierna framtedde! Men småningom redde sig intrycken och arbetet kunde börja. Höckert medförde från Munchen håg och utkast för taflor, behandlande ämnen från 16- och 17-hundra-talen; den historiska genren, om ej den rena historiemålningen, syntes honom bäst motsvara hans konstnärliga kallelse.

Hans vän Arsenius hade på våren 1852 flyttat ut till Versailles för att studera Horace Vernet’s taflor, hvilka skildrade fransmännens strider mot Araberna i Algeriet och voro föremål för allmän beundran. Kort efter följde Höckert exemplet. Fram på sommaren fmgo de båda svenskarna introduktionsbref från svenske ministern i Paris, excellensen Löwen-hielm, till mästarn sjelf, men de unga

målarne dröjde med aflemnandet och studiehufvud cniihör f™ HeiR» Hdicrsirem)SKIZZ TILL BEGRAFN1NG I LAPPLAND (Tillhör Fru Helga Hellerström)

M. Horace reste till Afrika under tiden. De båda svenskarne återvände till Paris. Vid Rue des Martyrs hade Höckert och hans vän från Munchen, Max Hess, sina atelierer bredvid hvarandra, vanligen med dörren öppen mellan rummen, och der arbetades med stor ifver. Hess, som utöfvat stor inverkan på utvecklingen af Höckerts talang, höll på med Maria Stuart, som han gång på gång kasserade och begynte ånyo. Höckert hade vid ett besök i Fontainebleau blifvit gripen af den tragiska scenen mellan drottning Kristina och hennes förrädiske kammarherre och beslutit återgifva den. Taflan Drottning Kristina och Monaldeschi (här afbildad) inlemnades till »Le Salon» 1853. Troget hade han arbetat, innan han vågade uppträda i täflan med Frankrikes konstnärer. Nu fick också den unge svensken sitt första erkännande. Med ängsligt hjerta motsåg han resultatet af juryns urval bland tusentals taflor. Då får han bud från utställningens direktör med fråga, om hans tafla finge fernissas, så färsk hon var. Detta erfordrades nemligen — emedan taflan fått hedersplats i Salle

Carrée! Höckert kunde knappt svara. Tungan fastnade vid min gom», skref han till modern, hvars glädje öfver sonens framgång för honom var en större belöning än den »mention honorable», taflan erhöll.

Vid ett besök i fäderneslandet samma år medförde Höckert sin tafla. som i Stockholm exponerades och vann stort bifall. Konstakademien kallade Höckert till agrée och anmälde honom till ett konstnärsstipendium, hvilket han äfven erhöll, ehuru enligt akademiens stadgar ej kompetent, såsom icke tillräckligt länge elev vid DROTTNING KRISTINA OCH MONALDESCHI (i Göteborgs museum)akademien. Den svenska allmänheten, som hittills icke hört talas om Höckert, fäste nu stora förhoppningar vid honom. Allt detta sporrade till nya ansträngningar, och Höckert återvände till Paris med godt mod.

Hela artistverlden begynte nu förbereda sig till den andra verldsexpositionen, som 1855 skulle ega rum i Paris, fyra år efter den första i London. Att i täflan med hela verldens konstnärer uppträda på arenan var nu nästan en pligt för Höckert, att vinna seger vore kanske en djerf tanke, men äfven denna egde Höckert rätt att hysa, ty han kände, att han var en konstnär och visste att han ärligt arbetat. Ett fosterländskt, historiskt ämne från den tidsålder, han företrädesvis studerat, torde säkrast föra till målet. Så tänkte Höckert, men hade icke ännu gjort sitt val, då ett par svenska vänner på besök i hans paris atelier fingo se hans lapska portfölj. En skizz i sepia af en gudstjenst i Löfmocks fjellkapeli väckte deras lifliga beundran, och de besvuro konstnären att just för verldsexpositionen använda detta för en svensk konstnär långt mera betecknande motiv än de sedvanliga illustrationerna till historien. Mer och mer genomträngdes Höckert af samma åsigt. Med ifver och hänförelse angrep han sitt nya motiv. Hans vän Fredrik Wilhelm Scholander har i novellen Luisella beskrifvit huset, i hvilket Höckerts atelier då fanns, de förhållanden, under hvilka han där arbetade, och hur taflan växte fram —

-Ett härligt konstverk är den och motivet, att Jean med ens till lyckans höjder klef. Det snille, som så rikt var honom gifvet, slår ut i detta sköna mästerbref, som ställer Jean i oförgänglig dager och låter honom dela Rembrandts lager.

I taflans bakgrund är en glugg, der solen slår in och sprider en reflex så varm: der står ock presten högt på predikstolen.

På golf och bänkar, mellan vägg och karm, ses än en qvinna i den vida kjolen, än männer med gevär på luden arm, än barn som slumra, mödrar ock, som söfva och skönsta moderspligt mot barnen öfva . . .»

Åt hvarje detalj egnade målaren noggrann omsorg och till utsatt tid hade han sin stora tafla färdig, sitt mästerstycke Gudstjenst i ett kapell i Lappland. »Vid ett besök 1854 * Höckerts atelier», skrifver hans vän Edvard Bergh, »sågo vi kompositionen färdig upptecknad, och ehuru det som sedan visade sig vara det förnämsta i taflan, färg och ljusdunkel, ännu icke var antydt, så måste dock bilden redan stått klar för konstnärens medvetande, ty han yttrade då, att hansåg att denna tafla nästa år skulle göra hans namn*. Den gjorde så äfven. Det var denna tafla, som väsentligen uppehöll den svenska konstafdelningens anseende på 1855 års verldsutställning, som åt sin mästare förvärfvade första klassens guldmedalj, ett stadgadt konstnärsnamn och europeiskt rykte. Hvad under då, om konstnären fordrade erkännande äfven af hemlandets myndigheter? Han hoppades att få

taflan inköpt af staten, att erhålla ledamotskallelse till akademien samt — såsom

bruket var i Frankrike — efter vederbörandes förslag dekoreras af Konungen. Men det begaf sig, att sådana 'pretentioner* af en ung man syntes en gammal man något impertinenta; och denne gamle man var just den vederbörande , hvars åtgärd erfordrades för önskad utgång af den tjugunioårige, berömde konstnärns förväntningar. För denne »vederbörandes» uppfattning var Höckert en pensionär, som icke till akademien i Stockholm insändt någon tafla och alltså icke satt akademien i tillfälle att sjelf bedöma hans konstnärsskap. »På ordet af främmande konstdomare- borde akademien, tyckte han, icke låta Sverige åkande på Frankrikes hundsvott (så

skref han till Höckert) »sjelfmant visa honom de hedersbetygelser, som han aldrig

med egna bemödanden af fäderneslandet påkallat». Men trots dessa känslor mot stipendiaten »planerades hos

höga och högsta vederbörande för taflans inköp för uppgifven summa. Underrättelsen härom kom emellertid till Paris för sent (febr. 1856). Höckert, som påräknat helt annat sinnelag i akademiens styrande krets, kände sig sårad. Den stora taflan kunde han efter expositionens slut ej åter mottaga i sin atelier, der redan en ny, stor duk var under arbete. Intet svar hade ingått från Sverige ännu vid expositionens slut. Så mottog Höckert franska regeringens köpeanbud — och den präktiga taflan pryder sedan 1857 museum i staden Lille. Försäljningen till Frankrike var ett hastigt steg, alstradt mera af konflikten mellan den gamles och den unges lynnen än af afsigtliga åtgärder å någondera sidan. 'Andra konstnärer, som hedrat sitt land, fingo lagrar från hemorterna* sade Höckert, jag fick ovett». Huru mycket svenska statens konstgalleri förlorat på konflikten visade sig för Sverige först 1866, då taflan från Lille med särskildt tillstånd lånats till vår nordiska konstutställning. Huru mycket svenska konsten förlorade genom denna stöt för Höckerts sjelfkänsla, kan ej utredas. Man är endast alltför benägen att fördöma hvad man kallar konstnärsfåfänga, utan att ens i ringaste mån göra sig reda för hvilka de andliga krafter äro, som dana konstnärssjälen. Samtidigt med motgången i hemlandet drabbades också Höckerts känsliga sinne af en hjertesorg, allvarligare än han måhända sjelf i början trodde. Men åt den förtrognaste bland vänner hvis-kade han mer än en gång dessa vemodiga ord: Så som jag målade när Luisella

lefde, så målar jag aldrig mera.» Luisella, den italienska skönhet, som tjenat Höckert, som modell för qvinnofigurer i lappska kapellet, hade äfven fäst honom vid sig med ideella band. Scholander har tecknat hennes öden i den anförda novellen, han har äfven tecknat konstnärens sorg.GUDSTJENST I ETT KAPELL I LAPPLAND (I Museet i Lille)LUISELLAS DÖD (Tillhör Professorskan K. Scholander)O, huru skön hon var just vid det laget, jag då den fina perlan ofta såg, hon log, men med det sorgliga behaget, som anger att man pröfvat storm på våg, och utur blicken flöt af mildhet draget, i hvilket än en dyster känsla låg af hemlig eld, hvars sista glöd dock glimma, af hemlig gråt, som löst sig upp i dimma. >

Hennes dag var liden.

Der låg den undersköna rosen bruten och log i döden åt en stormig verld, i från hvars glädje hon var utesluten och der hon vandrat som på skarpa svärd.

och Jean, han satt om natten hos den döda der sorgen utbröt i en häftig ström. Välsignelse, då tårar kunna flöda, de tära smärtan, tills hon blir en dröm.

Konstnären har sjelf målat natten hos den döda. Skizzen i olja meddelas här i afbildning, liksom den stora Lappmarksgudstjensten. Den franska konstkritiken har icke glömt den. Gazette des Beaux Arts har ofta erinrat om den. Med anledning af verldsexpositionen i London 1862 säger tidskriften att Sverige har en målare, Höckert, Norge en Tidemand, le Danemark, rien». År 1867 återkommer hon till Höckert: han utställde 1853 ' Salon des Ménus Plaisirs Monaldeschis död och vann två år senare en framgång som vi icke glömt. Hans gudstjenst i Lappland vann den franska konstdomen genom ämnets nyhet och ett mycket skickligt utförande. * Höckerts då utställda Slottsbrand vinner icke samma erkännande, hvilket deremot i hög grad kommer tvenne andra utstälda taflor af Höckert till del. Paul Mantz säger i samma årgång: Höckerts död har gjort den Svenska skolan fattig, Danmark existerar knappast . Tidskriften saknar Höckert vid utställningen i Wien 1873. Hans frånvaro gör en stor tomhet i den svenska expositionen», heter det. Lyckligtvis har en för oss ny målare. Hr Rosen Georg von Graf(!), hitsändt en stor intressant tafla: Erik XIV. — En artikel i 1874 års årgång om Muséet i Lille prisar åter Höckerts tafla. »Stockholm skulle betala mycket för att ega den.»

*

I Stockholms-akademiens utställning 1856 exponerade Höckert — som agreé och stipendiat --- sin Monaldeschi-tafla och En scen från Lappmarken», men hanvistades ännu hela detta år och intill våren 1857 i Paris, der han målade » » (lappskt motiv) och » inre af en lappkåta». Den förra taflan såldes till England, den senåre fick en hedersplats i 1857-års salong och inköptes sedan till svenska staten (meddelas här i afbildning). Från Paris for Höckert till Belgien, Holland och England, hvarefter han återvände till fäderneslandet, der han af alla »vederbörande» rönte det bästa mottagande. Den kungliga medaljen Memoriæ Pignus» fick nu till och med göra Vasaorden sällskap (1858), konstakademien kallade Höckert till ledamot (1856) och till viceprofessor i teckning

(1857). ^an bosatte sig i Stockholm, der han snart i sin atelier såg både konstnärsverlden och den förnäma verlden täfla om företrädet i hans vänskap. Kronprinsen-regenten Kakl var sjelf målare och umgicks gerna med konstnärer. Höckerts sällskapsgåfvor voro af den mest hänförande art. Hans glada lynne, hans småtalanger , hans kvicka infall, hans fullkomliga verldsvana, allt detta blef för Höckerts nya omgifningar en flödande glädjekälla, för honom sjelf en orsak till mycket nöje — och stor tidsförlust. Scholander beskref (1861) i ett skaldebref till Arsenius huru Höckert

INTERIÖR FRÅN DALARNA

BRUDEFÄRD I LAPPLAND (I Nationalmuseum)DET INRE AF EN LAPPKÅTA (I Nationalmuseum)KULLA VID SPISELN (Tillhör P. Ftirstenberg)

i 2 ør- f ~wr

GUSTAF WASA RÄDDAS AF TOMT MATTS LARSSONS HUSTRU 0 Utmeiand, Mor»)— — — får i högre societeter grymt svettas, arrangerande tablåer, till men för masar, lappar, eskimåer och slikt, som han med snillets famnstock mäter. Men konstnärens vilja snärjs i trånga gränser, då den blir höfligt tummad af ex'lenser.-

Raskt gick dock arbetet undan, studieresor inom landet försummades ej heller. Dalarne bereste Höckert sommaren och hösten 1858, sedan han fullbordat en Brudfärd i Lappland (här afbildad), som inköptes af kronprinsenregenten. Efter Dalaresan följde många taflor med dalamotiv. Vi nämna bland dem: Dalkulla, bärande sitt barn till dopet (den första af Höckerts dalataflor). Kulla med psalmbok (två gånger utförd).

Höskörd vid Siljan (såld till England), Kulla vid spiseln: Om dagen i mitt ar- bete är du uti mitt sinn’ (här afbildad, en perla i Höckerts konstskatt); den monumentalaste af dem alla, historie-taflan i Utmelands-monumentet,som 1860 den 30 Sept. invigdes: Gustaf Wasa räddas af Tomt Matts Larssons hustru, samt den sista af dem: Gudmors besök (1865, båda här återgifna). Flera af dessa taflor häfdade hans konstnärs-rykte på den tredje verlds-expositio-nen, i London 1862, i hvilken han jemväl deltog som biträdande kommissarie.

PORTRÄTT AF HÖCKERTS SYSTER (FRU FREDRIQUE WAHLGREN) (Tillhör Fröken M. Mörck)

PORTRÄTT AF KUNG KARL I FRIMURARDRÄGT (I samlingen på Ulriksdals slott)

Äfven som porträttmålare hade Höckert under dessa år vunnit erkännande. Ett porträtt af hans syster meddelas här. Främst bland de af honom utförda porträtten torde böra ställas bilden i kroppsstorlek af kung Karl ifrimurardrägt (har återgifven), afsedd för riddaresalen i Ulriksdals slott. Ur ett skaldebref af september 1861 från Scholander till Arsenius låna vi följande skildring af Höckerts tafla:

Han målat har kung Karl i ’Mastardragten', en kyllrad murare med väldigt svärd.

Skön är den krönte tempelarkitekten och skön som han är ock talangens gärd.

Det heta skal! en gång bland fjerran slägten: den ene mästarn var den andre värd.

Och sägs det annat, är det tadelklåda; det påstår jag, som partisk är — för båda.

Nutiden torde icke sätta denna tafla så högt, som Scholander. Men så är icke heller nutiden, som Scholander, partisk för både målaren och modellen!

Som turist och mentor mera än som konstnär fick Höckert på hösten 1861 göra en resa till Spanien, Tunis och Italien. De härliga konstverken i Spanien, så väl målar- som byggnadskonstens verk, gjorde mägtigt intryck på den svenske konstnären; i Tunis såg han en alldeles ny natur, som dock ej slog an på honom. Men der målade han för kung Karl ett porträtt af Beyen (här afbildadt), som med Sveriges konung trädt i särdeles vänskaplig beröring. Åt Italien kunde endast kort tid egnas. Till England stälde Höckert kosan från medelhafsländerna, hvarefter han

återvände till Sverige. Med hösten 1862, då Höckert åter begynte arbeta i sin atelier vid Arsenalsgatan i Stockholm, inträder det sista skedet af hans lif.

Efter beställning af grefve Trolle-Bonde begynte nu Höckert en stor historiemålning, i hvilken han väntade sig att kunna framstå med hela sin styrka, kompositionens, teknikens och koloritens. För sjelfva kompositionen ville han ställa så stora både perspektiviska och koloristiska svårigheter i vägen, att en vanlig kraft derför skulle rygga tillbaka. Det ämne han valt, var Slottsbranden i Stockholm 1697; taflan skulle framställa ett moment af den kungliga familjens flygt undan lågorna; den aflidne monarken, buren beyen af tunis (i samlingen på Ulriksdals siott) i sin kista, den unge efterträdarenGUDMORS BESÖK (Tillhör Grosshandlare Lindström i Göteborg)ledsagande farmor och systrar, hoffolk m. m., och allt detta så placeradt i en af slottets trappor, att icke mindre än fyra olika våningar skulle nås af åskådarens blick.

Men denna stora tafla framskred långsamt, och liksom för att hvila sig från henne målade Höckert andra taflor, under det den stora sköts i bakgrunden. I november 186 3 var dock så mycket färdigt, att konstnären icke var ensam i sina förväntningar om »Slottsbranden' såsom kronan på hans verk. Tvärtom, man tyckte sig återse dragen af den väldige konstnärens själ och hand, sådana de en gång dragit ut till segerrik täflan med samtidens konst.

Höckerts helsokraft var dock ej

DELSBOSTINTA

densamma som då. På en hög stege måste han stå med palett och penslar, och detta tröttade honom mycket. Så mötte svårigheter i anordnandet, hvilka ej genast öfvervunnos. Åter gick Höckert ifrån den stora taflan.

Han hade målarkamrater i sin atelier, med hvilka han gerna skämtade, för att hålla humöret uppe när krafterna tycktes honom svika. Bland dem var den unge grefve Georg von Rosen, hans följeslagare under resan till Spanien och Tunis. Bland dem var den gamle vännen från Paris och Versailles, John Ar-senius, och Henrik Ankarcrona, som målade sina minnen från Marocko. En dag klef Höckert plötsligt ned från sin stege, frestad af Ankarcronas blänkande hjessa, ochbegynte måla ett landskap på den! Arsenius grep situationen i flyg-ten och tecknade den.

Tidigt på året 1864 begynte Höckert intressera sig för en komposition i historisk genre, en bild från Gustaf lll:s glada dagar. En anställning som »konstnärligt biträde» åt Kungl. teaterns direktion, hvilken Höckert föregående höst mottagit, påverkade måhända valet af detta motiv, och en beställning från grefve Baltzar Julius von Plåten bragte det till ett raskt utförande. Taflan kallas i Sergells atelier» (här återgifven). Under det Sergell utför en medaljong af fru Schrö-derheim, sjunger Bellman, inspirerad af den nyss i ateliern uppstälda Sergells Faun, och ingen af dem märker, att kung Gustaf inträdt. Är ock denna tafla mera en teaterscen än en historiemålning, är den dock präktigt målad och utvisar mästarens oförminskade färgglans, hans styrka i porträtt så väl som i gruppering. Och vi böra ej glömma, att han målade denna tafla under oaflåtlig tanke på den stora, huru mycket han än sökte göra sig fri derifrån. Och då ej Bellmanstaflan hjelpte, sköt han äfven den undan och lät den ena lilla dalascenen efter den andra gå af staffliet — fyra stycken på våren och sommaren 1864. Så reste han till en tysk badort.

På hösten 1864 och hela följande året egnade Höckert varmt intresse åt uppkomsten i vårt land af en illustrerad tidning med egen träsnideriatelier, för att åt Sverige vinna en der nästan alldeles saknad länk mellan konstnärerna och den stora allmänheten: det artistiska träsnideriet. Genom teckningar på trä, genom råd och dåd, genom personligt umgänge med den nybildade ateliern sökte Höckert, och det med framgång, att hos denna ingjuta en artistisk anda. Den från England inkallade atelier-föreståndaren, Edvard Skill, var outtröttlig i erkännande af Höckerts förtjenster om honom och hans elever. Så umgås icke konstnärer i England och Frankrike med oss stackars xylographer >, sade han. De anse sådant vara under deras värdighet .SLOTTSBRANDEN (I Nationalmuseum)HÖSKÖRD I DALARNA (Tillhör Herr Hellerström)

För bildande af en gemensam umgängeskrets för de på skilda banor arbetande intelligenta krafterna i hufvudstaden hade Höckert redan hösten 1862 varit verksam; så uppstod sällskapet »Idun», vid hvars sammankomster han gerna utstälde alster af sin pensel. Och till sin stora tafla, till de höga ställningarne återvände han så ofta krafterna räckte. Sjelf var han dock icke den, som skylde på ohelsa. Med sällsport uthållighet öfvade han den friskes pligter, sedan 1864 jemväl ordinarie professor vid konstakademien, en plats,

som kräfde mycken tidsuppoffring och gaf ringa lön. Allt fortfarande »fläktade det en frisk vind omkring den svage». I sitt smak-STUDIEHUFVUD (Tillhör Nationalmuseum)

fullt ordnade hem var Höckert den gladaste värd, om ock plågor sedan aftvungo honom smärterop i nattens ensliga stunder. Och alltjemt återvände han till den stora taflan, för att alltjemt åter nödgas afbryta det ansträngande arbetet. Sommarresor i Dalarne och Helsingland företog Höckert jemväl under dessa år, och bland de taf-lor, hvilka han 1865—66 begynte, var både en » i » och en *Dels-BELLMAN I SERGELS ATELIER (Tillhör grefvinnan S. von Wedel)bodans i (båda hår afbil-dade). En (figurer, representerande svenska folkdrågter och svensk industri) för en minnes-vas, tillverkad å Gustafs-berg och utstäld i industriexpositionen 1866, komponerade Höckert i början af samma år (parti deraf år hår återgifvet).

> Slottsbranden » hade emellertid upphört att vara afsedd för den ursprungliga beställaren, och då den nordiska konstexpositionen år 1866 nalkades, gjorde Höckert sitt bästa att få den åtminstone så färdig, att den kunde der utställas. Han målade tills penseln, bokstafligen taladt, föll ur hans hand och han icke mera var mägtig att åter upptaga den.

Taflan blef alltså utstäld och gjorde, trots sitt ofullbordadade skick, ett storartadt intryck (den meddelas här i afbildning). Storslagen är också dess handling, väldig dess anläggning. Men ej kunde den så fattas, som mästarn velat, ty han hade ej förmått att skänka den hvarken sin andes eller sin hands »ultima lima». Äfven de nämnda taflorna, Höskörden och Delsbodansen, blefvo ofullbordade; de blefvo ej ens utstälda.

Men på utställningen fick Höckert återse sitt »Lappkapell». Allmänheten jublade, ty den såg, att Sverige egde något verkligt stort i sin konstutställning. Med vemod lemnade mästaren hufvudstaden efter midsommaren, ty helsan fordrade bad och hvila. Detta fann han i Marstrand, vårdad af mor och syster, omgifven af allas hyllning. Det älskvärda lynnet hade inga plågor, inga motgångar förbittrat. Då han hörde, att den stora »Slottsbranden*, hvilken hembjudits staten, icke blifvit antagen af inköpsnämnden, grep det honom dock djupt, men till sina närmaste sade ‘v

han endast: »den stiger nog i värde, när J-lU

den betraktas som mitt sista arbete.» Det har den också gjort. 1867 utstäld i Paris vann den föga erkännande af kritiken, något bättre gick det den 1876 i Fila-delfia. Men när den derifrån återkommit till Sverige och af Höckerts fränder och vänner skänkts till statens museum, glömdes mer och mer talet om att taflan var

PARTI AF FRIS Å VAS FRÅN GUSTAFSBERG. (Tillhör Gustafsbergs Porslinsfabrik.)ofullbordad. Ja, vår framstående konsthistoriker Nordensvan, som i sin bok om »svensk konst och svenska konstnärer i nittonde århundradet egnat Höc-kert ett eget kapitel, skrifver der (1892): »Att taflan är 'högst ofulländad’ kan numera ingen se .

Konstutställningens jury hade tillerkänt Höckert en af de sex guldmedaljer, hvilka kung Karl utsatt som pris; men konungen utnämnde honom i stället till riddare af Nordstjerneorden. Detta var den sista offentliga hedersbetygelse, Höckert mottog. När han på hösten skulle lemna Marstrand och hos > matfrun > gjort upp sin räkning, sade han till modern: Nu har jag gjort upp min

räkning med värdinnan: återstår blott att göra upp den med verlden-.

Och uppgörelsen dröjde ej länge.

ORSAKULLA (I samlingen i kungl. slottet)

Från Marstrand hade han endast hunnit

till Göteborg, då läkaren förklarade, att resan ej kunde fortsättas. Sittande i en hvil-stol mottog han dock vänners besök. Men plötsligt bad han modern om sina

INTERIÖR FRÅN DALARNE(Tillhör Nationalmuseum)

skarpaste glasögon — han märkte att blicken blef skum. Det var dödens natt, som höljde konstnärens öga.

Hufvudet föll tungt mot modersbarmen; hjertat hade upphört att slå.

Det var den 16 september 1866, Johan Fredrik Höckert så lätt och fridfullt gick ur tiden. En rik personlighet, som få, har han verkat i sitt kall med trohet mot idealet, med kärlek till det sköna, åt hvars tjenst han egnat sina bästa krafter. Och ingalunda ansåg han en rik begåfning fritagen från behofvet att söka kunskap; tvärtom, stort var det förråd han deraf samlat, icke ensamt inom de bildande konsternas områden. Derfor egde han ett säkert styre på färden, nyttigt både för honom sjelf och för andra, frikostig som han var att låta sin andliga rikedom stå andra till buds.(Tillhör Nationalmuseum)

Och icke minst häri är Höekert ett föredöme för konstens adepter i vårt land, lika väl värdt att beakta, som de prof, hans pensel lemnat af färgkonstnärens förmåga.

* *

*

Fram emot julen 1866 såldes på auktion i Stockholm Höckerts konstsamlingar, »handteckningar, studier, taflor, konstsaker m. m.», säger den tryckta katalogen, som såldes till förmån för Artisternas och Litteratörernas pensionskassa. Den upptog 470 nummer, bland dem 21 portföljer innehållande 136 blad handteckningar af Höekert; 8 portföljer större studier till hans särskilda taflor», 13 »inramade studier och handteckningar af Höekert, 25 oljemålningar af honom. Så skingrades källorna till studiet af hans konstnärspersonlighet och hans verk. Femton år derefter (1881) sökte ^Föreningen för Nordisk Konst» att åter samla dem. Katalogen öfver denna utställning upptager 15 3 nummer och innehåller jemväl en lef-nadsteckning af mästarn, på föreningens anmodan författad af en bland den hädan-gångnes personliga vänner. Det är denna lefnadsteckning, nu af författaren bearbetad och utvidgad, som här meddelas, enligt önskan af redaktörerna för detta sHöckerts-Album-. Och gerna ville jag efter förmåga bidraga att bland nutida vänner af den svenska konsten upplifva hågkomsten af honom, som under nära ett årtionde var en lifvande medelpunkt i den svenska konstnärskretsen.

Harald Wieselgrf.n.